

I anledning Stortingets behandling av dok. 8 forslag den 28. mai 2020 om foreløpig stans av sammenslåing av tingretter i Østfold og på Romerike har styret i Domstoladministrasjonen etter ekstraordinært styremøte samme dag avgitt følgende uttalelse:

1. Domstoladministrasjonen (DA) er et frittstående organ som står i en mellomposisjon mellom domstolene og den utøvende makt. Begrunnelsen for opprettelsen var å etablere en sentral administrasjon av domstolene som av hensyn til domstolenes uavhengighet skal ha en friere stilling i forhold til de politiske myndigheter. Ordningen atskiller seg fra et direktorat ved at DA ikke kan instrueres av departementet, kun av Kongen i statsråd.

Rammene for DAs virksomhet for det påfølgende år fastsettes av Stortinget i budsjettbehandlingen hver høst. Dette gjøres ved at Stortinget gir «retningslinjer» for virksomheten. Her angis hvilke økonomiske rammer som gjelder for domstolene og DA, samtidig som det fastsettes konkrete målsettinger, generelle retningslinjer og forutsetninger for domstolarbeidet. Dette definerer handlingsrommet for DA. Om rekkevidden av dette handlingsrommet heter det i Ot.prp. nr. 44 (2000-2001):

«Innenfor dette rommet og disse økonomiske rammene forutsetter Justisdepartementet at domstoladministrasjonen skal ha betydelig handlefrihet i forhold til utforming av delmål og valg av virkemidler.»

DA ledes av et styre som består av ni medlemmer, hvorav syv oppnevnes av regjeringen og to av Stortinget. Styrets mandat er å sørge for at den sentrale administrasjonen av domstolene skjer på en forsvarlig og hensiktsmessig måte. Inn under DAs oppgaver går ifølge proposisjonen blant annet «det daglige hovedansvaret for sentralt utviklingsarbeid overfor domstolene».

2. I budsjettinnstillingen fra Justiskomiteen høsten 2015 heter det i en flertallsinnstilling at det ikke er motforestillinger mot en sammenslåing der det oppnås «lokal enighet». DA har holdt seg til denne retningslinjen for de sammenslåingene som har funnet sted etter lokalt initiativ. For eksempel ble sammenslåingen av 4 tingretter i Vestfold gjennomført i medhold av denne retningslinjen fra Stortinget.

De siste lokale initiativ for sammenslåing gjelder fire av fem tingretter i Østfold (Halden, Fredrikstad, Sarpsborg og Moss) og de to tingrettene på Romerike (Nedre- og Øvre Romerike). Ansatte og lederne i nevnte domstoler har skrevet under intensjonsavtaler om frivillig sammenslåing, det har vært avholdt interessentmøter begge steder og sakene har vært ute på en bred offentlig høring. Forslagene til sammenslåing ble høsten 2019 forelagt Stortinget uten at det ble reist innsigelser. Dessuten har sammenslåingene vært behandlet av Kongen i statsråd, stillingene som sorenskriver for de to domstolene har vært utlyst og Innstillingsrådet for dommere har gjennomført intervjuer for de to sorenskriverstillingene. Videre er det lagt ned et betydelig arbeid i de aktuelle domstolene og i DA for å forberede sammenslåingene. På tross av dette har stortingsflertallet nå helt i slutfasen stanset prosessen. Det er nå høyst usikkert om det blir noen sammenslåing.

Styret finner dette sterkt beklagelig, først og fremst av hensyn til brukerne av domstolene og de som arbeider der. En slik overstyring fra stortingsflertallets side i

enkeltilfeller av domstols sammenslåinger som har vært foretatt fullt ut i samsvar med Stortingets egne retningslinjer, bidrar dessuten til å undergrave forutsigbarheten i DAs drift og utvikling av domstolene, og er i dårlig samsvar med den handlefriheten som DA var forutsatt å ha ved opprettelsen.

3. Styret er også kjent med Stortingsflertallets uttalelse om regjeringens framlegg til ny domstolstruktur, det såkalte rettskretsalternativet. Styret merker seg at det ikke foreligger et stortingsvedtak om regjeringens forslag og legger til grunn at den pågående høringsprosessen og regjeringens arbeid med saken fortsetter. Styret ser fram til en konstruktiv dialog med Stortinget når saken kommer dit for formell behandling. Styret håper at en slik dialog kan resultere i en bred politisk og faglig enighet om en framtidsrettet domstolstruktur i Norge som sikrer domstoler som fullt ut tilfredsstiller tidens krav til kvalitet.